

**Maskinföraren,
entreprenören
& branschen**

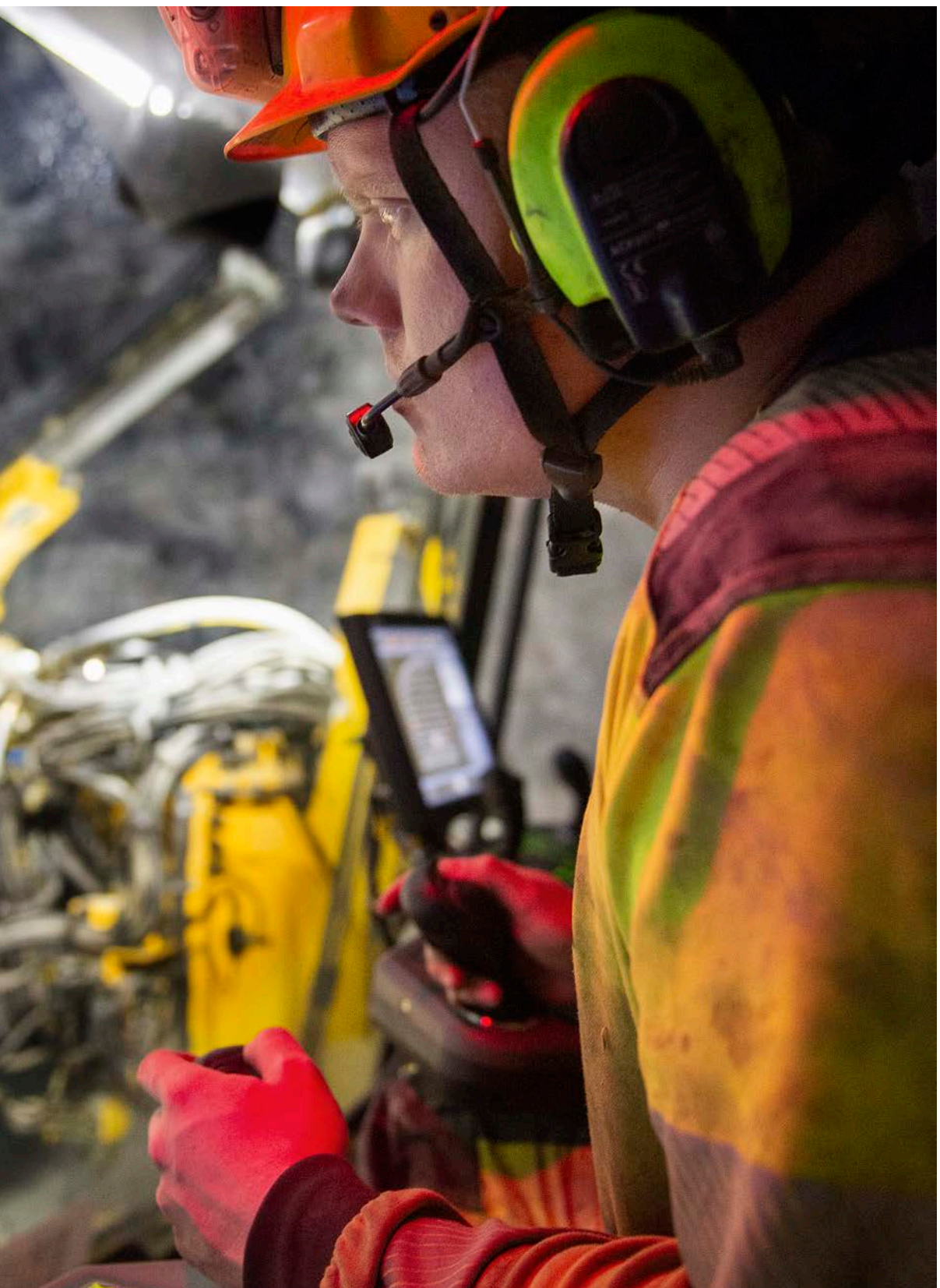
Vad gör en anläggningsmaskinförare?

En anläggningsmaskinförare kör mobila arbetsmaskiner som grävmaskiner, hjullastare och dumprar. De spelar en avgörande roll i samhällsbygget genom att bygga och underhålla Sveriges infrastruktur samt lägga grunden för bostäder och offentliga miljöer. Exempelvis installerar och underhåller de nödvändig infrastruktur för transport, energi, vatten och avlopp. Vanliga arbetsuppgifter är att transportera gods och material, gräva, schakta, bearbeta berg, lasta, lossa och lyfta tunga material. Arbetsuppgifterna varierar beroende på projekt, vilket ställer krav på både skicklighet och god anpassningsförmåga.

Med en nyckelroll på arbetsplatsen

Anläggningsmaskinföraren har ofta en mycket viktig och central roll i ett byggprojekt. Om denne inte löser sina uppgifter kan ett helt projekt stå stilla. Därför har man som anläggningsmaskinförare en bra överblick över arbetsplatsen och är väl insatt i vilken ordning jobben ska utföras. Förmågan att ta ett ansvar för helheten är nödvändig, men arbetsuppgifterna kan samtidigt lösas på ett fritt och självständigt sätt.

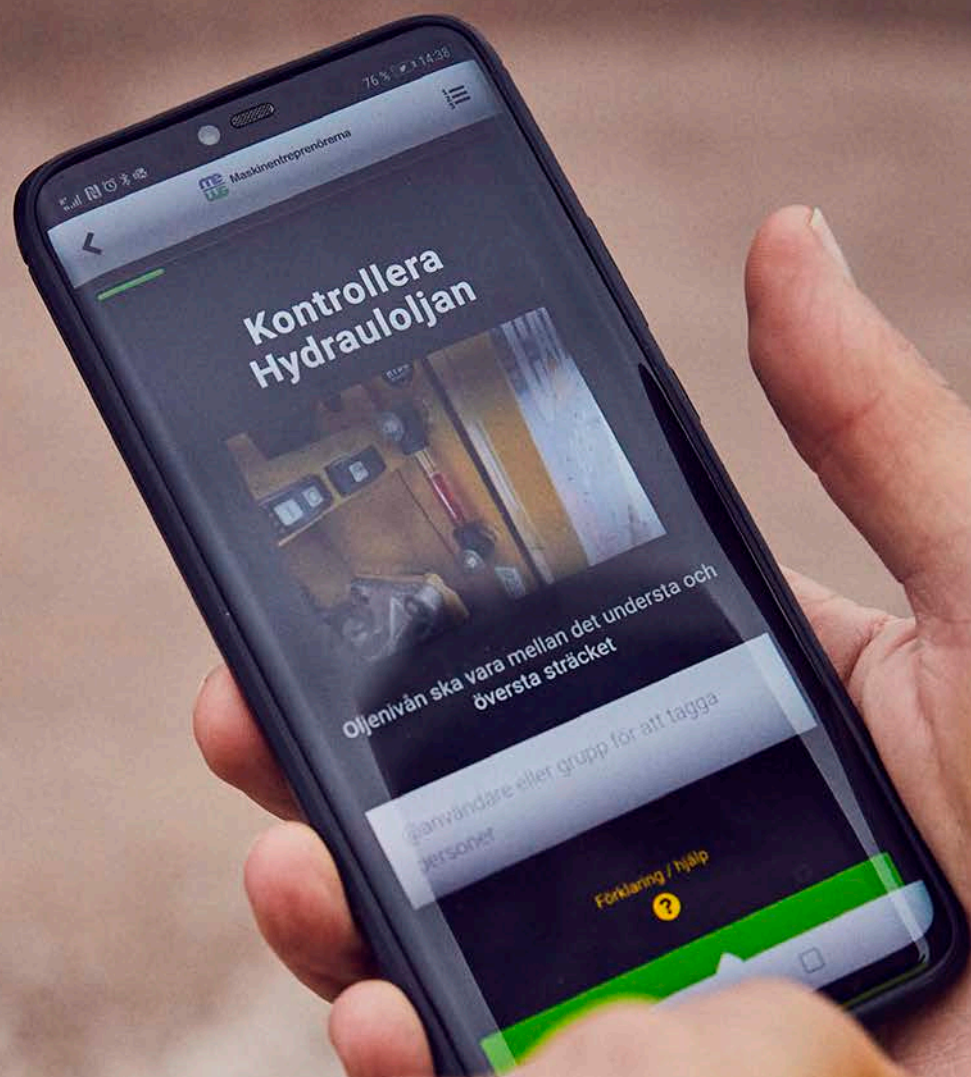
Yrket förändras

Digitalisering och automatisering förändrar yrket och ökar kompetenskraven. Dagens anläggningsmaskinförare måste kunna nyttja modern teknik och kommunicera och samverka med aktörerna på arbetsplatsen.

Maskinerna blir allt mer automatiserade och all information om uppgiften som ska utföras är digital. Mobila arbetsmaskiner används också på allt fler områden och för fler ändamål än tidigare – sammantaget betyder det att arbetsmarknaden för en anläggningsmaskinförare blir ännu bredare.

Nya möjligheter

Tack vare modern teknik och effektiva hjälpmedel är arbetet som anläggningsmaskinförare idag mindre fysiskt krävande än tidigare. För den som vill gå vidare och utvecklas i branschen finns goda möjligheter. Många väljer att bli projektledare, platschefer, byggnadsingenjörer eller egna företagare – maskinentreprenörer.

Maskin- entreprenören

En maskinentreprenör är ett företag som använder mobila anläggningsmaskiner för olika bygg- och anläggningsuppdrag. Arbetet sker bland annat på byggarbetsplatser, vägar, järnvägar och i gruvor.

Genom att utveckla och underhålla infrastrukturen spelar de en avgörande roll i samhällsbyggandet och bidrar även till den gröna omställningen genom att anlägga vindkraftsparker, solcellsanläggningar och elnät. Vid extremväder rycker de snabbt ut för att rädda, röja, leda bort vatten, bygga fördämningar och reparera skador.

Under vinterhalvåret ansvarar de dessutom för snöröjning och halkbekämpning så att transporterna fungerar och infrastrukturen förblir säker.

Maskinentreprenörerna (ME)

Maskinentreprenörerna är bransch- och arbetsgivarorganisationen för Sveriges maskinentreprenörer. I organisationen finns drygt 4 000 medlemsföretag som tillsammans har cirka 22 000 medarbetare.

För att ett företag ska få vara medlem i ME krävs kollektivavtal (om det har anställda) och att det är registrerat och godkänt för F-skatt. Medlemskapet i ME är en kvalitetsstämpel som ger trygghet till både medarbetare och kunder.

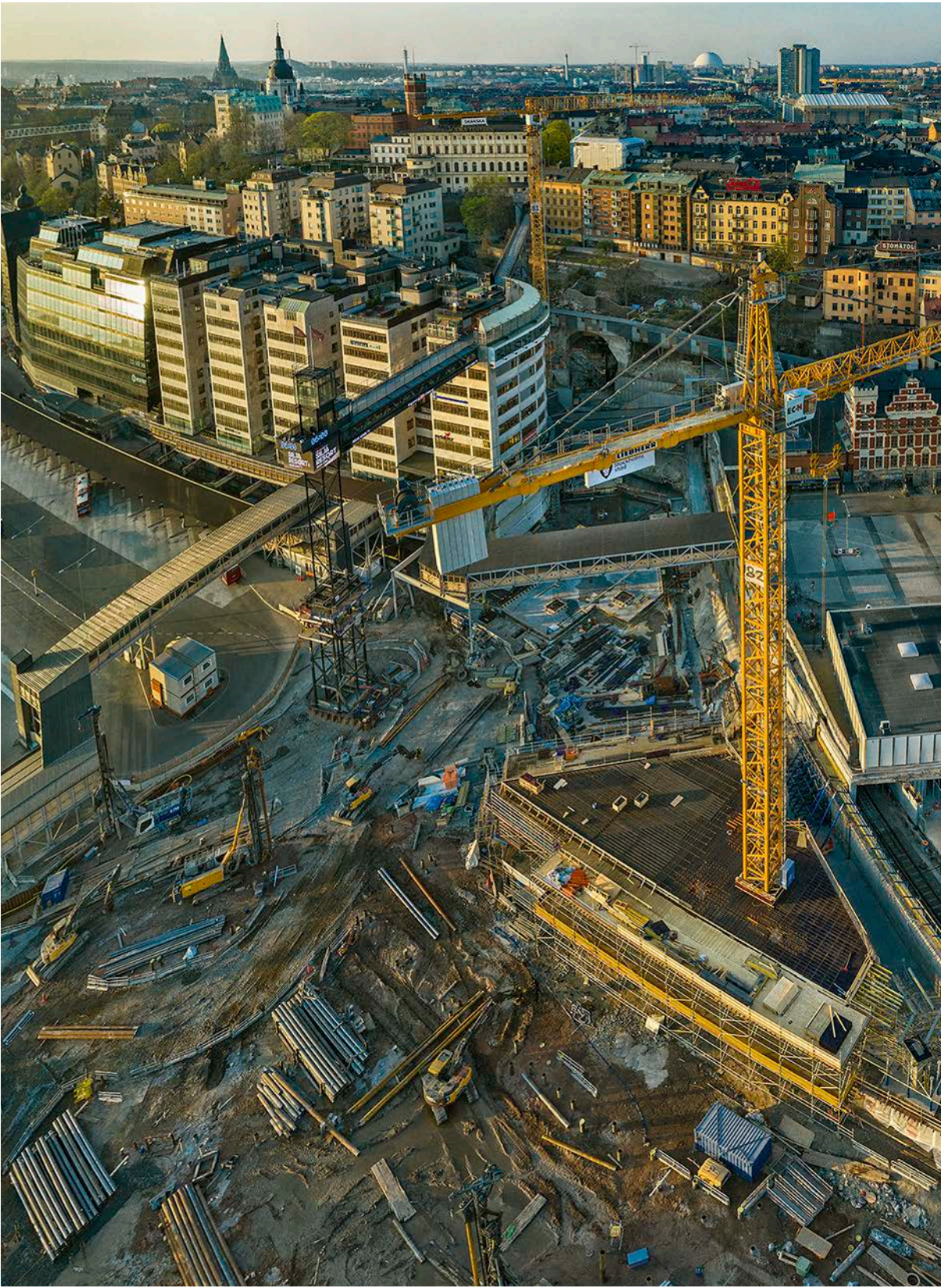
Kärnan i ME:s verksamhet är rådgivning och stöd till medlemsföretagen i arbetsgivar-

och branschfrågor. ME tecknar branschens kollektivavtal med de fackliga parterna Seko, Byggnads och IF Metall. På tjänstemannasidan har ME avtal med Unionen, Ledarna och Sveriges Ingenjörer.

ME har ett ansvar för att utveckla branschen. Därför finns en aktiv dialog med myndigheter, politiker, beslutsfattare, intresseorganisationer och andra förbund för att lyfta frågor som rör entreprenörskapet och branschen.

ME tar också fram rapporter som belyser branschens utveckling, exempelvis konjunkturrapporten MEKO och Kompetensbarometern.

Hur ser framtiden ut?

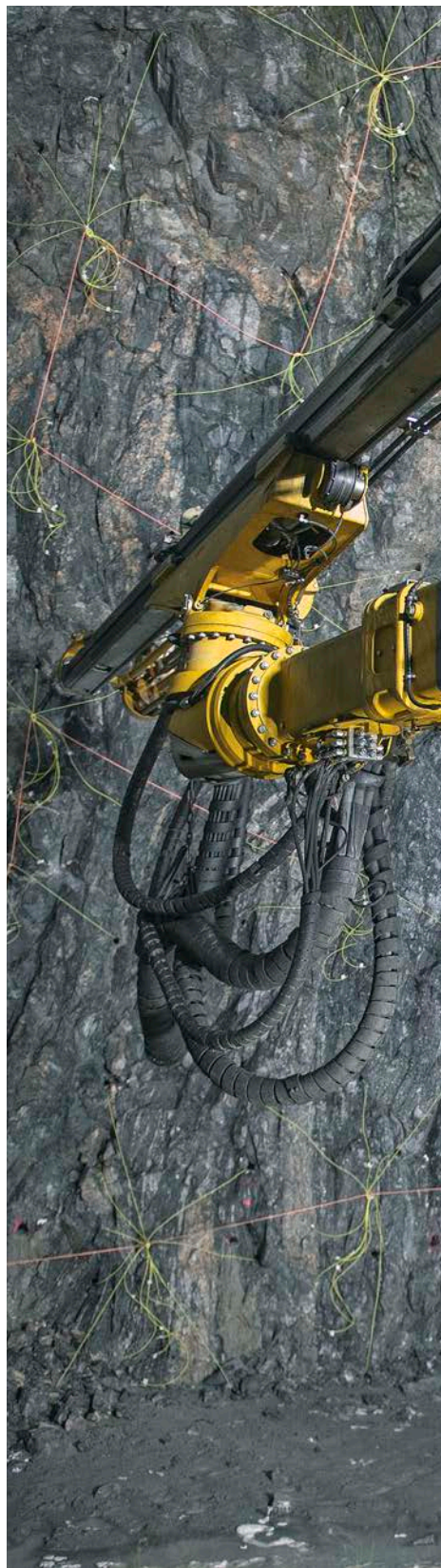
Anläggningsmarknaden förväntas växa under det kommande decenniet. Planer för investeringar i transportinfrastruktur, såsom vägar och järnvägar, omfattar betydande belopp fram till 2037. Samtidigt fortsätter både privata och offentliga aktörer att uppföra fastigheter och energieffektivisera befintliga byggnader.

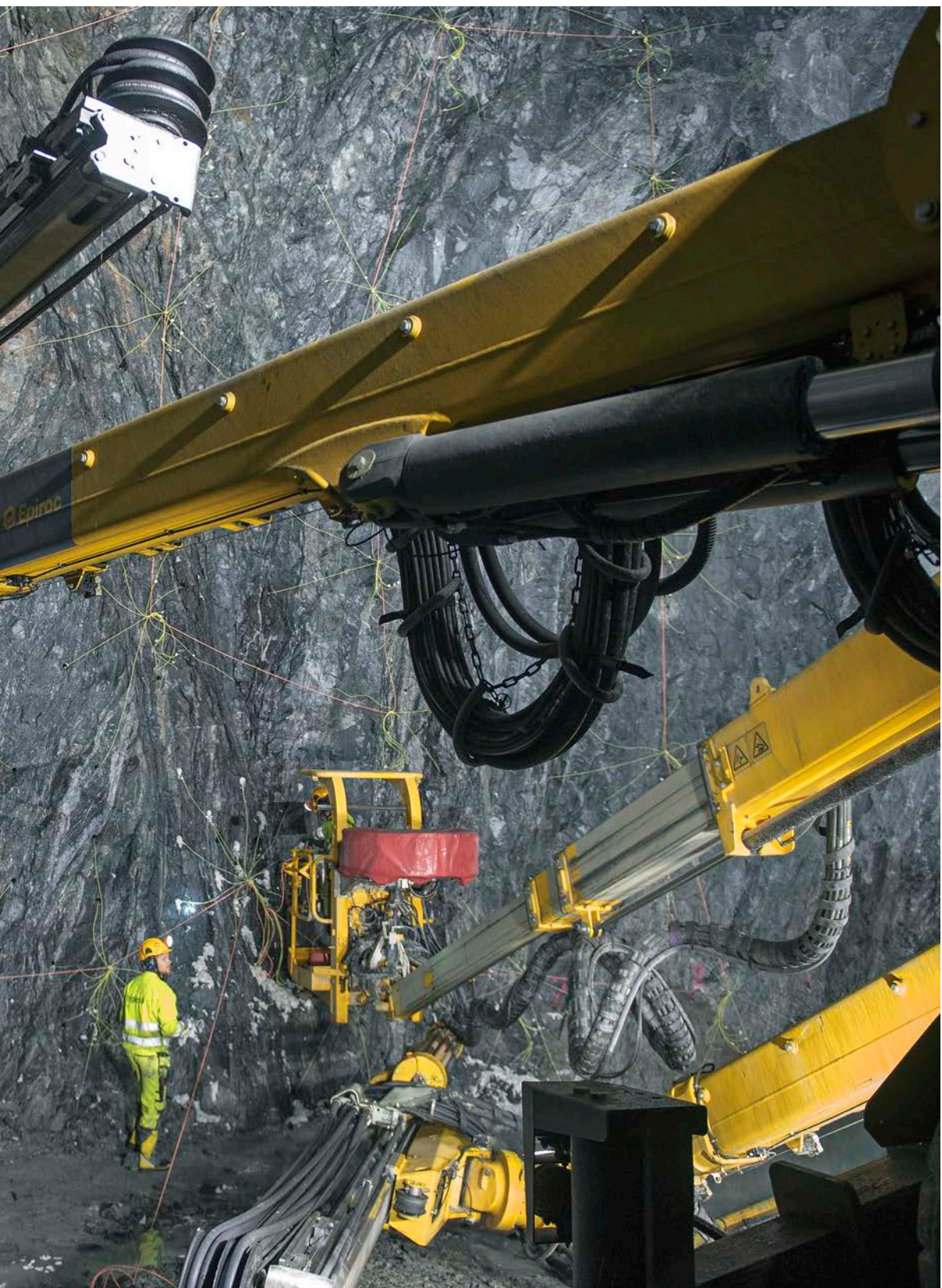
Gruvnäringen och skogsindustrin, som förädlar råvaror till produkter som pappersmassa, biobränslen och nya biomaterial, fortsätter att utvecklas. Investeringar i vatten- och avloppssektorn förväntas också öka avsevärt fram till 2040. Energisektorn står inför stora investeringar i produktionsanläggningar och elnät för att möta den ökade elektrifieringen av transporter och industri.

En bransch i omvandling

Hela anläggningsbranschen genomgår en strukturomvandling. De stora entreprenörerna har färre anställda och använder sig i allt högre grad av specialiserade underentreprenörer. Det är också bland de små och medelstora företagen som tillväxtviljan är störst. En undersökning från 2025 visar att företagen kommer att behöva 24 procent fler anläggningsmaskinförare om fem år.

Bedömningen är därför att behovet av kvalificerade maskinförare kommer att fortsätta vara stort under lång tid framöver. En skicklig maskinförare kommer alltid att vara efterfrågad.

En viktig framtidsfråga

Den absolut viktigaste framtidsfrågan för ME och medlemmarna är tillgången till kvalificerade maskinförare.

Den digitala utvecklingen och automatiseringen, tillsammans med klimat- och hållbarhetsutmaningen, ställer nya och högre kompetenskrav.

Samtidigt är de 300 unga som varje år tar examen från Bygg- och anläggningsprogrammets maskinförarutbildning alltför få, både för att täcka ett växande behov i nya infrastrukturprojekt och för att möta pensionsavgångarna. Trots att efterfrågan är stor från arbetsmarknaden och nästan alla som tar examen också har jobb, lägger kommuner ner maskinförarutbildningarna av kortsiktiga kostnadsskäl.

ME och skolfrågorna

ME arbetar för att öka intresset för branschen både hos unga och hos dem som vill byta karriär senare i livet. Det icke vinstdrivande dotterbolaget ME-skolan är ett led detta. ME har löpande kontakter med såväl skolminister och utbildningsdepartement, som med riksdagsledamöter och Skolverket. ME ser ett behov av en kraftig nationell satsning och ökat fokus på yrkesförberedande utbildningar. Detta kräver en regional samordning som skapar skolor med tillräckligt elevunderlag och en ekonomisk bas som gör att eleverna får tillgång till de bästa lärarna och den senaste tekniken.

ME-skolan

För att säkerställa kvaliteten, öka utbildningens och yrkets attraktivitet samt trygga tillgången till utbildningsplatser, driver Maskinentreprenörerna (ME) det helägda dotterbolaget ME-skolan AB, utan krav på vinst eller annan finansiell avkastning.

I samarbete med olika gymnasieskolor från norr till söder tar ME-skolan ansvar för den praktiska utbildningsdelen, det vill säga maskinförarutbildningen på gymnasie- och vuxennivå, under ledning av huvudskolorna som också ansvarar för utbildningen i kärnämnen.

ME:s tyngd som branschorganisation gör att ME-skolan alltid har tillgång till kvalificerade lärare och moderna maskiner.

- Läs mer om ME-skolan på meskolan.se

Att bli maskinförare

Att vara maskinförare är en ansvarsfylld uppgift. Arbetet måste uppfylla många krav, exempelvis från myndigheter och beställare, samtidigt ska det utföras säkert, effektivt och med hög kvalitet. Det kräver utbildning och kompetens inom breda områden, från teknik till säkerhet. Om arbetet sker på en arbetsplats som omfattas av kollektivavtal mellan branschens parter, något som gäller nästan alla arbetsplatser inom bygg- och anläggningssektorn, måste föraren ha ett yrkesbevis för den aktuella maskinen.

Det finns flera sätt att bli maskinförare och få yrkesbevis. Det kan ske genom:

- Gymnasieskolans Bygg och anläggningsprogram (3 år), inriktning Mark och anläggning
- Den kommunala vuxenutbildningen (cirka 30 veckor)
- Distansutbildning som lärling på ett företag (cirka 6 månader med påföljande kvalificeringstid)

Så fungerar gymnasieskolan

Genom ett yrkesprogram får man en gymnasieutbildning samtidigt som man lär dig ett yrke. Man kan börja jobba direkt efter studenten eller studera vidare. Alla yrkesprogram ger grundläggande behörighet till högskolestudier.

Under första året får alla elever på Bygg och anläggningsprogrammet grundläggande kunskaper i bygg- och anläggningsteknik. Om man har valt inriktningen Mark och anläggning startar den praktiska utbildningen

på grävmaskin och hjullastare under höstterminen i årskurs två.

I årskurs tre får eleverna driva projekt från början till slut och tillbringar minst 15 veckor, ofta mer, på APL (arbetsplatsförlagt lärande).

Alla elever gör ett gymnasiearbete som innehåller planering, genomförande och utvärdering av en arbetsuppgift som är viktig för yrket. Därefter får eleven sin yrkesexamen och grundläggande högskolebehörighet.

Lärlingsutbildning

– Ett alternativ till traditionell undervisning

Elever på bygg- och anläggningsprogrammet som inte vill fortsätta i en traditionell klassrumsutbildning kan ha möjlighet att övergå till gymnasial lärlingsutbildning. Då genomför man minst hälften av sin utbildning på en

eller flera arbetsplatser. Utbildningen följer samma ämnesplaner och har samma kunskapskrav som den skolförlagda varianten. Det innebär att eleven fortfarande kan uppnå en fullständig gymnasieexamen.

Fotografier av Per Kristiansen, Jann Lippka och Ryno Quantz.

Maskinentreprenörerna
Box 1609, 111 86 Stockholm
Besök: Storgatan 19
infome@me.se

Mer info och branschen,
yrkena och utbildningsvägarna
finns på me.se

